

NVKP DOSSIERS:

Rabiës (hondsdolheid)

Inhoud

Inleiding	2
Ziektebeeld	2
Besmetting, verspreiding en maatregelen	2
Risicogroepen	3
Complicaties	3
Vaccinatie	3
Behandelmethoden	5
Wist je dat...?	5
Lees verder	5
Bronnen	6

Het document is momenteel in ontwikkeling.

DISCLAIMER

Hoewel de NVKP elk dossier met de grootst mogelijke zorgvuldigheid heeft geformuleerd, stelt de NVKP zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die staan vermeld. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan de informatie in dit dossier.

Er is in dit dossier gestreefd naar het geven van goede informatie, die ongetwijfeld niet volledig zal zijn. De NVKP blijft vooral keuzevrijheid benadrukken en blijft zich hiervoor inzetten.

Gebruik van de teksten is toegestaan, mits de bron, de NVKP, wordt vermeld. De NVKP neemt geen verantwoordelijkheid voor de consequenties van het gebruik van de geboden informatie.

Alleen dankzij jouw steun kunnen wij ook in de toekomst je van deze informatie blijven voorzien. Meld je aan, [word nu lid](#).

Inleiding

Op 15 juli 2025 meldde de Alarmcentrale Eurocross dat er steeds meer meldingen van rabiës (hondsdolheid) worden ontvangen. Het aantal meldingen van Nederlanders die het vermoeden hebben dat ze in het buitenland hondsdolheid (rabiës) hebben opgelopen, is toegenomen.

Tot juli 2025 zijn er tot nu toe meer dan 500 meldingen binnengekomen bij de alarmcentrale, dat zijn er ruim honderd meer dan vorig jaar, een stijging van 21%. De meeste meldingen komen uit Indonesië, Thailand en Sri Lanka. Ook vanuit Turkije melden steeds meer Nederlanders bij Eurocross mogelijke gevallen van hondsdolheid. Het gaat om 29% meer meldingen vanuit Turkije dan vorig jaar in dezelfde periode. Het aantal meldingen van hondsdolheid neemt al een paar jaar toe. Volgens Eurocross kwamen er in 2023 zo'n 61% meer meldingen van hondsdolheid binnen dan in 2022. In 2024 zag de alarmcentrale een stijging van 27%. Eurocross noemt de toename zorgelijk. "De recente toename in meldingen laat zien dat ook populaire vakantiebestemmingen niet zonder gevaar zijn", zegt woordvoerder Angela Looyé.¹

Infectie is in veel gevallen dodelijk²

Rabiës is een mogelijk dodelijke infectieziekte die wordt veroorzaakt door een (RNA)virus. Volgens het RIVM sterven wereldwijd 50.000 mensen per jaar aan de ziekte. Iemand kan besmet raken door een lik, beet of krab van een geïnfecteerde hond of kat. Ook vleermuizen, apen en andere zoogdieren kunnen het virus bij zich dragen. De ziekte komt volgens Eurocross vooral voor in Oost-Europa, Afrika, Azië en Midden- en Zuid-Amerika.¹

Ziektebeeld

De incubatietijd van hondsdolheid bedraagt in de meeste gevallen 20-90 dagen, maar kan variëren van een week tot een jaar, afhankelijk van factoren zoals de locatie waar het virus binnendringt en de [viral load](#). De eerste symptomen van hondsdolheid zijn onder andere algemene symptomen zoals koorts, pijn en ongebruikelijke of onverklaarbare tintelingen, prikkend of branderig gevoel op de wond. Naarmate het virus zich naar het centrale zenuwstelsel verspreidt, ontwikkelt zich een progressieve en fatale ontsteking van de hersenen en het ruggenmerg. Klinische hondsdolheid bij mensen kan worden behandeld, maar zeer zelden genezen, en niet zonder ernstige neurologische uitval.⁴

Besmetting, verspreiding en maatregelen

Het virus kan je lichaam binnen komen als er speeksel van een besmet dier in een wond komt. Bijvoorbeeld als het dier je bijt, krabt of een wond likt.³

Hoe voorkom je rabiës?³

- Vermijd zo veel mogelijk contact met alle zoogdieren in gebieden waar rabiës voorkomt. Dieren kunnen namelijk al besmettelijk zijn voordat ze zelf ziek worden.
- Raak nooit zieke of dode dieren aan. Voer geen apen of zwerfkatten, want hiermee lok je agressief gedrag uit. Laat je bij een beet, krab of lik van een mogelijk besmet dier direct behandelen.
- In sommige gevallen kan het verstandig zijn om je voor de reis te laten vaccineren tegen rabiës.

Rabiës wordt in Nederland bij de mens slechts uiterst zelden vastgesteld.⁴ Mens-op-menstransmissie nooit beschreven.⁴

Meldingsplicht

Rabiës bij de mens is een meldingsplichtige ziekte [groep B1](#).

Meldingscriterium:

Nederlandse Vereniging Kritisch Prikken
www.nvkp.nl

- een persoon met acute encefalomyelitis,
- én ten minste 2 van de onderstaande symptomen:
- zintuiglijke veranderingen gerelateerd aan de plek van een voorafgaande dierenbeet,
 - verlamningsverschijnselen,
 - spasmen van de slikspieren,
 - hydrofobie,
 - delier,
 - stuip trekkingen (spasmen),
 - angst,
- én ten minste 1 van de volgende laboratoriumbevindingen:
- aantonen van het rabiësvirus (of een ander lyssavirus) bij de mens, bijvoorbeeld uit speeksel, de huid, hersenweefsel, cornea of liquor;
 - aantonen van het rabiësvirus bij een op rabiës verdacht dier waarmee de patiënt direct contact heeft gehad (type II of III);
 - aantonen van antistoffen in serum of liquor bij een niet-gevaccineerd persoon, dan wel een significante titerstijging bij gevaccineerde personen.

Risicogroepen

Nederland

Personen die onbedoeld (bijvoorbeeld het vinden van een zieke of dode vleermuis, of een vleermuis vliegt een huis binnen) of voortvloeiend uit een hobby in contact komen met vleermuizen.⁴

Buitenland

Het risico voor reizigers (toeristen en expats) op een beet door een dier bedraagt in het algemeen gemiddeld 0,4% per maand bij verblijf in een land waar het rabiësvirus endemisch is. Via de website van de [WAHIS](#) is informatie beschikbaar over het voorkomen van rabiës in een land.

Complicaties

Over het algemeen leiden de neurologische, respiratoire of cardiovasculaire complicaties tot de dood.⁴

Vaccinatie

Er zijn twee rabiësvaccins: Rabipur® (leverancier: Bavarian Nordic A/S) en Verorab® (leverancier: Sanofi Pasteur).⁵ In Nederland wordt in de meeste gevallen het vaccin van Rabipur® gegeven.

Als je een volledige serie (2 rabiësvaccinaties in de spier) hebt gehad³:

- Heb je na een beet geen antiserum meer nodig. Dit serum is in minder ontwikkelde landen vaak niet verkrijgbaar. **Dit serum moet binnen 24 uur toegediend worden.**
- Je hebt binnen 48 uur maar 2 vaccinaties nodig (i.p.v. 4 vaccinaties).
- Je hebt je leven lang geen rabiësvaccinaties meer nodig of na 5 jaar kan de rabiësvaccinatie in bepaalde situaties weer geactiveerd worden door één vaccinatie (bijvoorbeeld voor fietsers, langverblijvers, afgelegen gebieden, kleine kinderen, werken met dieren).

Vaccinatie tegen hondsduivel is **geen** onderdeel van het rijksvaccinatieprogramma.

Rabipur® 6

Lijst van hulpstoffen:
Trometamol
Natriumchloride

Nederlandse Vereniging Kritisch Prikken
www.nvkp.nl

Dinatriumedetaat
Kalium-L-glutamaat
Polygeline
Sucrose
Water voor injectie

Rabiësvirus* (geïnactiveerd, stam Flury LEP)

* geproduceerd op gezuiverde kuikenembryocellen

Dit vaccin bevat residuen van kippeneiwitten (bijv. ovalbumine), menselijk serumalbumine en kan sporen bevatten van neomycine, chloortetracycline en amfotericine B.

Overgevoeligheidsreacties:

Er zijn anafylactische reacties gemeld, waaronder anafylactische shock. Rabipur bevat de hulpstof polygeline, residuen van kippeneiwitten (bijv. ovalbumine), menselijk serumalbumine en kan sporen bevatten van antibiotica.

Andere mogelijke symptomen zijn:

- Urticaria
- bovenste luchtwegoedeem (lippen, tong, keel, laryngeaal of epiglottaal)
- laryngeale spasmen
- bronchospasmen
- hypotensie
- shock

Effecten op het centraal zenuwstelsel:

Er is een temporaal verband gemeld tussen enerzijds encefalitis en het Guillain-Barré syndroom en anderzijds het gebruik van Rabipur.

Lees [hier](#) (4.5) voor mogelijke interacties.

Bijwerkingen⁴

Lokale en algemene reacties worden soms waargenomen gedurende 48 uur na vaccinatie. Overgevoeligheidsreacties kunnen 2 - 21 dagen na toediening van het vaccin optreden. Zij treden in het bijzonder op na revaccinatie (6% van de gerevaccineerden ten opzichte van 0,11% van totaal aantal gevaccineerden). Dit is een reden om mensen met langdurige en/of frequente blootstelling op geleide van de titer al dan niet te revaccineren. De overgevoeligheidsreacties worden vermoedelijk veroorzaakt door de aanwezigheid van het door het inactivatieproces gedenatureerd humaan albumine. Verschijnselen van overgevoeligheid zijn: pijnlijke arm (15-25%), hoofdpijn (5-8%), urticaria, gewrichtspijn, artritis, misselijkheid, braken, koorts en malaise. Bij toediening van de vaccinatie dient hierover instructie te worden gegeven. Bij lokale of milde systemische reacties kan de vaccinatie worden voortgezet. Bij ernstige overgevoeligheidsreacties verdient titerbepaling de voorkeur en indien geïndiceerd wordt de vaccinatie voortgezet met een celkweekrabiësvaccin dat geen humaan albumine bevat. De producenten geven aan dat deze vaccins geen overgevoeligheidsreacties geven na (re-)vaccinatie.

Tabel 5: Bijwerkingen gerapporteerd in klinische onderzoeken en in postmarketing onderzoek

Systeem/orgaanklasse	Frequentie	Bijwerkingen
Bloed- en lymfestelselaandoeningen	Vaak	Lymfadenopathie
Immuunsysteemaandoeningen	Zelden	Overgevoeligheid
	Zeer zelden	Anafylaxie, waaronder anafylactische shock*
Voedings- en stofwisselingsstoornissen	Vaak	Verminderde eetlust
Zenuwstelselaandoeningen	Zeer vaak	Hoofdpijn, duizeligheid
	Zelden	Paresthesie
	Zeer zelden	Encefalitis*, Guillain-Barré syndroom*, presyncope*, syncope*, vertigo*
Maagdarmsstelselaandoeningen	Vaak	Nausea, braken, diarree, buikpijn/ongemak
Huid- en onderhuidaandoeningen	Zeer vaak	Huiduitslag
	Vaak	Urticaria
	Zelden	Hyperhidrose (zweeten)
	Zeer zelden	Angio-oedeem*
Skeletspierstelsel- en bindweefselstoornissen	Vaak	Myalgie, artralgie
Algemene aandoeningen en toedieningsplaatsstoornissen	Zeer vaak	Injectieplaatsreacties, malaise, vermoeidheid, asthenie, koorts
	Zelden	Koude rillingen

*Additionele bijwerkingen die spontaan zijn gemeld

Figuur 1 https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/smpc/h117796_smpc.pdf

Behandelmethode

Wat moet je doen bij een mogelijke besmetting?³

- Spoel de wond goed uit met water en zeep of desnoods alleen met water en ontsmet met jodium of alcohol (70%).
- Neem direct contact op met een dokter of een ziekenhuis.

Sterfgevallen door hondsdolheid zijn echter te voorkomen met onmiddellijke profylaxe (antiserum) na blootstelling (PEP) door te voorkomen dat het virus het centrale zenuwstelsel bereikt. PEP bestaat uit grondig wondwassen, toediening van een kuur met humaan rabiësvaccin en, indien geïndiceerd, rabiësimmunoglobulinen (RIG). Dit serum moet binnen 24 uur toegediend worden.⁷

Hoewel er vaccins en immunoglobulinen voor rabiës bestaan, zijn deze vaak onbereikbaar of onbetaalbaar voor mensen die ze nodig hebben.⁷

In 2005 overleefde een meisje van 15 jaar klinische rabiës na behandeling met wat later bekend werd als het Milwaukee-protocol. Herhaling van deze behandeling bij andere patiënten had tot nu toe geen succes. In totaal hebben ongeveer 10 personen rabiës overleefd, de meesten met ernstige neurologische gevolgen. Bij een deel van hen was de diagnose rabiës niet 100 procent zeker.⁴

Note: de vaccinatiestatus en behandeling met antiserum worden niet genoemd.

Wist je dat...?

Het document is momenteel in ontwikkeling.

Lees verder ...

Het document is momenteel in ontwikkeling.

Bijgewerkt: Juli 2025

Bronnen

- ¹ <https://nos.nl/artikel/2575162-alarmcentrale-ziet-meer-meldingen-van-hondsdolheid-aai-geen-zwerfdieren>
- ² <https://www.rivm.nl/rabies>
- ³ [Rabiës \(hondsdolheid\)](#)
- ⁴ <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/rabies>
- ⁵ <https://www.farmacotherapeutischkompas.nl/bladeren/preparaatteksten/r/rabiesvaccin>
- ⁶ https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/smpc/h117796_smpc.pdf
- ⁷ <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/rabies>